

ลักษณะนาม หน้า ๑๑๓-๑๑๕

เกวียน	เรียกเป็น	เล่ม	ขวาน	เรียกเป็น	เล่ม
กระท่อม	เรียกเป็น	หลัง	สร้อย	เรียกเป็น	เส้น
ภูเขา	เรียกเป็น	ลูก	เขื่อน	เรียกเป็น	เขื่อน
จะเข้ (ดนตรี)	เรียกเป็น	ตัว	แคน	เรียกเป็น	เต้า
จักรเย็บผ้า	เรียกเป็น	คัน,หลัง	งาช้าง	เรียกเป็น	กิ่ง
ชุมทางรถไฟ	เรียกเป็น	ชุมทาง	ซอด้ก	เรียกเป็น	แท่ง
เชือก	เรียกเป็น	ใบ,ฉบับ	เชิงเทียน	เรียกเป็น	คู่
ซุง	เรียกเป็น	ต้น,ท่อน	เซียมซี	เรียกเป็น	ใบ,แผ่น
ตำหนัก	เรียกเป็น	หลัง	โดม	เรียกเป็น	โดม
ตู้	เรียกเป็น	ใบ,ลูก,หลัง	เต็นท์	เรียกเป็น	หลัง
ทองหยอด	เรียกเป็น	เม็ด ,ลูก	ที่ดิน	เรียกเป็น	แปลง , ผืน
บายศรี	เรียกเป็น	สำหรับ	นาฬิกาทราย	เรียกเป็น	อัน
ปฏิทิน	เรียกเป็น	แผ่น ,ฉบับ ,อัน	ใบตอง (มีก้าน)	เรียกเป็น	ทาง
ปิ่นโต	เรียกเป็น	ใบ ,ลูก ,เถา	เปียโน	เรียกเป็น	หลัง
ผ้าถุง	เรียกเป็น	ถุง , ตัว	ผ้าป่า	เรียกเป็น	กอง , ต้น
พระธาตุ	เรียกเป็น	องค์	พยาน	เรียกเป็น	คน , ปาก
พระที่นั่ง	เรียกเป็น	องค์	พวงหรีด	เรียกเป็น	พวง
ไฟ	เรียกเป็น	ใบ, สำหรับ	ฟาง	เรียกเป็น	ฟ่อน , กอง
ยางลบ	เรียกเป็น	ก้อน , แท่ง	ลูกคิด	เรียกเป็น	ราง
แว่นตา	เรียกเป็น	อัน	ศพ	เรียกเป็น	ศพ
อ้อย	เรียกเป็น	ลำ	ข้าวเม่าทอด	เรียกเป็น	แพ
ทองหยิบ	เรียกเป็น	หยิบ,ดอก	ขนมจีน	เรียกเป็น	จับ,หัว
ข้าวโพด	เรียกเป็น	ดอก,ฝัก	ไม้รวก	เรียกเป็น	มัด
เสื่อ	เรียกเป็น	ผืน	พรม	เรียกเป็น	ผืน
เสื่อ	เรียกเป็น	ป็น	กระเบื้อง	เรียกเป็น	แผ่น
หน้าต่าง	เรียกเป็น	บาน	เข็มขัด	เรียกเป็น	เส้น
ปิ่น	เรียกเป็น	กระบอก	ระนาด	เรียกเป็น	ราง
ลูกปิ่น	เรียกเป็น	ตัว	ประทัด	เรียกเป็น	ตัว
รูป	เรียกเป็น	ดอก	เทียน	เรียกเป็น	เล่ม
ยักษ์	เรียกเป็น	ตน	ฤาษี	เรียกเป็น	ตน
ภิกษุ	เรียกเป็น	รูป	นาฬิกา	เรียกเป็น	เรือน
ปากกา	เรียกเป็น	ด้าม	กุญแจ	เรียกเป็น	ดอก

ตะขอ	เรียกเป็น	ตัว	จิม	เรียกเป็น	ตัว
ไข่	เรียกเป็น	ใบ , ฟอง , ลูก	เจดีย์	เรียกเป็น	องค์
ชิงช้า	เรียกเป็น	อัน	ซากศพ	เรียกเป็น	ซาก
แสดมบี้	เรียกเป็น	ดวง	ตะเกียง	เรียกเป็น	ดวง
นกหวีด	เรียกเป็น	ตัว	นรก	เรียกเป็น	ขุม
บาตร	เรียกเป็น	ใบ , ลูก	ใบตอง	เรียกเป็น	พับ , แหนบ
ปราสาท	เรียกเป็น	องค์	ผ้าไตร	เรียกเป็น	ไตร
เผือก	เรียกเป็น	หัว	พวงมาลัย	เรียกเป็น	พวง
ยางรถ	เรียกเป็น	เส้น	ว่าว	เรียกเป็น	ตัว
เห็ด	เรียกเป็น	ดอก	ดาบ	เรียกเป็น	เล่ม
ขนมปัง	เรียกเป็น	แผ่น	ส้อม	เรียกเป็น	ลูก
ข้าวหลาม	เรียกเป็น	กระบอก	ฝอยทอง	เรียกเป็น	แพ
พิมเสน	เรียกเป็น	เกล็ด	ถั่ว	เรียกเป็น	เม็ด
ค้างทับทิม	เรียกเป็น	เกล็ด	กับข้าว	เรียกเป็น	สำหรับ
ปลาอย่าง	เรียกเป็น	ตัว	พลู	เรียกเป็น	จิบ
ข้าวต้มผัด	เรียกเป็น	มัด,กลีบ	บุหรี	เรียกเป็น	มวน
แหวน	เรียกเป็น	วง	ผัก	เรียกเป็น	กำ
มุ้ง	เรียกเป็น	หลัง	กระดาด	เรียกเป็น	แผ่น
พายุ	เรียกเป็น	ลูก	ฟัน	เรียกเป็น	ซี่
บ้าน	เรียกเป็น	หลัง	กระดาน	เรียกเป็น	แผ่น
อิฐ	เรียกเป็น	ก้อน	ประตู	เรียกเป็น	บาน
กระจกเงา	เรียกเป็น	บาน	แห	เรียกเป็น	ปาก
กรอบรูป	เรียกเป็น	บาน	อวน	เรียกเป็น	ปาก
ดินสอ	เรียกเป็น	แท่ง	ชุง	เรียกเป็น	คัน
แม่น้ำ	เรียกเป็น	สาย	ร่ม	เรียกเป็น	คัน
เชือก	เรียกเป็น	เส้น	จาน	เรียกเป็น	ใบ
ไฟฉาย	เรียกเป็น	กระบอก	ลูกสุนัข	เรียกเป็น	ครอก
ช้อน	เรียกเป็น	คัน	จดหมาย	เรียกเป็น	ฉบับ
ส้อม	เรียกเป็น	คัน	เข้ายาม	เรียกเป็น	กะ
รองเท้า	เรียกเป็น	คู่	ปี	เรียกเป็น	เลา
ถุงเท้า	เรียกเป็น	คู่	ขลุ่ย	เรียกเป็น	เลา
ข้างบ้าน	เรียกเป็น	เชือก	เข็ม	เรียกเป็น	เล่ม
ข้างป่า	เรียกเป็น	ตัว			

ลักษณะนาม

หน้า ๑๑๖ – ๑๒๐

ต่อไปนี้เป็นคำลักษณะนามที่แบ่งเป็นหมวดหมู่โดยอาศัยเค้าโครงที่พระยาอุปกิตศิลปสารได้รวบรวมไว้

๑. ลักษณะนามบอกสถานะ

ลักษณะนาม	ตัวอย่าง
วง	แหวน วงกลม ตะกร้อ สักวา มโหรี เพลง
หลัง	เรือน ดึก กุบ ประทุน เก่ง บุษบก มุ้ง
แผ่น	ขนมปัง กระจาด กระจาดน กระจ่าง อัฐ
ผืน	ผ้า เสื้อ พรม กระจ่าง หนังสือ (ที่ใช้ปู) ราง
บาน	ประตู หน้าต่าง กระจ่าง กอรบรูป
ลูก	ส้ม ฟุตบอล พายุ
ใบ	บัตรประจำตัว ถาด จาน
แท่ง	เหล็ก ตะกั่ว ดินสอ ทอง ครั่ง
ก้อน	สบู่ ถ่าน อัฐ เนื้อ
คัน	ร่ม ไม้ หนุ หน้าไม้ ซ้อน ส้อม ซอ เบ็ด (ที่มีคัน) แร้ว ไถ
ต้น	ส้ม เสาวนย์ เทียนพรรษา
ลำ	ไม้ไผ่ อ้อย เครื่องบิน จรวด เรือ
เครื่อง	วิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ พัดลม
ดวง	รอยต่าง ตรา พระอาทิตย์ พระจันทร์ ดาว ไฟฟ้า ดาวเทียม
กระบอก	ปล้องไม้ไผ่ ข้าวหลาม พลุ ปืน ไฟฉาย
เส้น	เชือก ลวด ด้าย ผม สร้อย เข็มขัด
สาย	ถนน ทาง แม่น้ำ สร้อย แคว เข็มขัด
ปาก	แห อวน สวิง โพงพาง เปล
ปิ่น	ตอก (ที่มีขนาดกว้าง) เลื่อย
ซุ้ม	พิน ก้านร่ม ลูกกรง
แพ	ฝอยทอง ข้าวเม่าทอด
เกล็ด	พิมเสน ค้างทับทิม
ราง	ลูกคิด ระหัด ระนาด
เม็ด	ยา กระจ่าง กรวด ถั่ว สิว
ทับ	พลุ ลูกปืน ประทัด ปลาอย่าง จาก

๒. ลักษณะนามบอกการจำแนก

ลักษณะนาม	ตัวอย่าง
กอง	ลูกเสือ อีฐุ ทราย ฝ่าป่า
พวก	คน สัตว์
เหล่า	ทหาร เวไนยสัตว์
หมวด	วิชา ทหาร ลูกเสือ ศัพท์
หมู่	คน สัตว์ ของ
ฝูง	วัว ควาย ปลา นก
โหลง	ช้าง
คณะ	คน พระสงฆ์
นิกาย	ลัทธิ ศาสนา
สำหรับ	กระดุม กับข้าว เครื่องเรือน เครื่องแต่งกาย
ชุด	เครื่องแต่งกาย การแสดง ข้อสอบ
ข้อ	เลข คำแนะนำ สัญญา กติกา
โรง	ละคร โขน หนัง
ครอก	ลูกสุนัข ลูกปลา ลูกแมว ลูกหนู
ประเด็น	ปัญหา ข้อโต้แย้ง เรื่องราว ข้อความ
รูปแบบ	กวีนิพนธ์ งานประพันธ์ วิธีสอน การสอน การพัฒนา
ลักษณะ	อุปนิสัย การกระทำ งาน
แบบ	ทรงผม เครื่องแต่งกาย ตัวอักษร ตัวพิมพ์
ชนิด	เชื้อโรค ยา ผลิตภัณฑ์ คน พืช สัตว์
ประเภท	อาหาร กับข้าว คนตรี อาคาร
ประการ	พร ความสำเร็จ เหตุผล ความจำเป็น
อย่าง	กับข้าว เครื่องปรุง การกระทำ
จำพวก	มนุษย์ เป็ด สัตว์ พืช
ระดับ	ภาษา ข้าราชการ การศึกษา
ชั้น	ตำแหน่ง ความรุนแรง การเตรียมพร้อม การปฏิบัติ ยศ
ฉบับ	จดหมาย เอกสาร นิตยสาร วารสาร หนังสือพิมพ์

๓. ลักษณะนามบอกปริมาณ

ลักษณะนาม

คู่
โหล
กู่
บาท
ซั่ง กิโลกรัม
ซ็อน ถ้วย ลิตร ตุ่ม ไห
โยชน์ กิโลเมตร
กล่อง
หยด
หีบ
ขวด
ชะลอม

ตัวอย่าง

รองเท้า ถุงเท้า แจกัน เจึงเทียน ซ็อน ส้อม เขาสัตว์
ดินสอ สมุด ไม้หนีบผ้า ของใช้
ผ้าลาย ผ้าพื้น ผ้าขาวม้า ผ้าโสร่ง (ผ้าห่อหนึ่งที่รวมกัน ๒๐ ผืน)
เงิน ทองคำ เครื่องยาไทย
แป้ง ทองคำ ถั่ว
แป้ง ถั่ว น้ำปลา น้ำ
ระยะทาง
นม ของขวัญ
น้ำ ยาน้ำ เจึงื่อ
นม เสื้อผ้า
น้ำอบ น้ำหอม น้ำปลา
ผลไม้

๔. ลักษณะนามบอกเวลา

ลักษณะนาม

นาที ชั่วโมง
วัน เดือน ปี
ยก
รอบ
ครั้ง
คราว
สมัย
ยุค
หน
ที
ช่วง
ศตวรรษ
กะ

ตัวอย่าง

เวลา
เวลา
การชกมวย การต่อสู้
การแสดง การแข่งขัน आय
การประกวด การชกมวย การประชุม การแสดง
การประชุม การจัดงาน
การประชุม ระยะเวลา
ช่วงเวลา
การกระทำ ความผิด การเตือน
การตี
บทเรียน คลื่นเสียง คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า
เวลา
การทำงาน การเข้ายาม

๔. ลักษณะนามบอกวิธีทำ

ลักษณะนาม	ตัวอย่าง
จีบ	พลุ
มวน	บุหรี
มัด	พีน ข้าวต้มมัด อ้อย ไม้รวก
พับ	ผ้า กระดาษ
ม้วน	ผ้า กระดาษ แพร รีบบิ้น ฟิล์ม เชือก
กำ (ฟ่อน)	ผัก ซ่อคอกไม้ ฐูป ฯลฯ
ห่อ	ขนม เสื้อผ้า ของขวัญ
หีบ	ทองหีบ
จับ	ขนมจีน
ผูก	ไบลาน

๕. ลักษณะนามอื่นๆ

มีลักษณะนามอยู่อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งไม่สามารถจัดเข้าพวกได้ เช่น

ลักษณะนาม	ตัวอย่าง
พระองค์	พระเจ้าแผ่นดิน เจ้านายชั้นสูง
องค์	เจดีย์ พระทนต์ พระบรมราโชวาท
รูป	ภิกษุ สามเณร ชี
คน	ยักษ์ ภูตผีปีศาจ ฤาษี วิทยากร
คน	นักเรียน กรรมกร กรรมการ เจ้าหน้าที่
ตัว	สุนัข แมว โด่เกี้ยว ม้านั่ง
ใบ	ส้ม ทุ้ หม้อ กระโถน ตุ่ม หมอน
เรื่อง	นิทาน นวนิยาย ภาพยนตร์ ละคร ธุระ
สิ่ง	กับข้าว ของ สิ่งของ
อัน	ไม้บรรทัด กิม แปรงสีฟัน ที่เขียนบุหรี
เลา	ปี่ ขลุ่ย
เชือก	ช้างบ้าน (ช้างป่าเรียกว่าตัว)
เรือน	นาฬิกา
คัน	จักรเย็บผ้า รถ
เล่ม	หนังสือ เกวียน เทียน เข็ม กรรไกร ลีว ดาบ ขวาน หอก
ชิ้น	ขนม งาน บทประพันธ์ ผ้า
ด้าม	ปากกา